

HRVATSKI *glasnik*

XXXV. godina, 40. broj

2. listopada 2025.

cijena 300 Ft

XVIII. Državno hodočašće Hrvata u Mađarskoj

XVI. Hodočašće bačkih Hrvata

6. stranica

Kružno hodočašće

7. stranica

II. Tamburaški kamp TS-a „Stoboš”

14. stranica

Kad se hoće, sve se može

„Kad se hoće, sve se može!“ Često to znamo reći svojoj djeci kad im se nešto ne da raditi ili kad vide previše prepreka u ostvarivanju svojih ciljeva pa kažu da bi najradije odustali od njih. Tom rečenicom želimo ih ohrabriti, potaknuti ih na ustrajnost, strpljivost i izdržljivost. Katkad im navedemo i primjere kako neki uspjevaju ostvariti sve što zamisle. Možda to ipak nije toliko jednostavno u životu jer se za postizanje cilja trebaju ispuniti mnogi uvjeti. Rečenicu možda najčešće upotrebljavamo kad govorimo o osobama koje se bave sportom ili nekim posebnim istraživanjem na poslu, no možda baš oni najbolje znaju da se iza te rečenice kriju mnoge nestabilnosti, da se ona ispunjava ako je i sreća uz njih.

Nedavno sam bila na priredbi gdje su se slavili rezultati jedne uspješne sportašice koja je malo drukčije formulirala ovu rečenicu. Iako ima zavidne rezultate, sa svojom skromnošću potpuno je načisto s tim da je za dolazak do cilja važno i to su zvijezde naklonjene te da ima pomoć i podršku drugih. „Kad se hoće“, to je izvrsno, no važno je zašto netko želi dati sve od sebe – je li to i za dobrobit drugih ili samo za sebe? Mislim da nije pravi uspjeh ako želimo nešto postići samo da se istaknemo, da se izdignemo iznad svih kako bismo druge podcijenili. Naravno, učiniti nešto za sebe radi pomicanja vlastitih granica druga je stvar, ali možda je ipak najljepše kad svojim primjerom uspijemo probuditi snagu volje i u drugima. Tad i oni mogu uzeti svoj život uzeti u svoje ruke, dokazati kako se s voljom i ustrajnošću može mnogo toga učiniti i kako se ne treba sramiti zatražiti pomoć za postizanje cilja. Možda je to prava moć s kojom se može sve. Priznati poteškoće, strahove i neuspjehe na putu do uspjeha posebno je ohrabrujuće za druge ljude. Isto tako važno je prihvatiti da su i drugi ljudi potrebni za postizanje cilja jer je uspjeh tad veliko veselje svima.

Tako su se osjećali i pomurski i međimurski Hrvati kad su zajedno proslavili uspjehe jedne sportašice iskreno se radujući njezinim uspjesima. Ona je, umjesto da kaže „Sve se može kad se hoće“, naglasila da bez pomoći ne bi uspjela. Podrška koju dobiva s obiju strana daje joj snagu da ispuni ono „sve“ jer ona to „hoće“.

Beta

GLASNIKOV TJEDAN

„Teško vjernik nađe prigovor ili se usuđuje suprotstaviti onom Višnjemu jer njega ne odlikuje propitkivanje, nego dogma.“

Krajem lipnja pečuški je biskup služio misno slavlje u osječkoj konkatedrali na blagdan svetog Petra i Pavla. Blagdan je to sela i crkve moje pokojne majke. Sjećam se okupljanja iz ranog djetinjstva oko stola moje bake i djeda. Bili su to praznici kad se okupljala rodbina oko očeva stola – sinovi i kćeri, unuci... Slike mi naviru. U redovitoj jubilarnoj godini na taj je blagdan svetu misu u osječkoj konkatedrali služio pečuški biskup. On ne zna hrvatski jezik, ali njegov čin služenja svete mise na hrvatskom jeziku jest znakovit.

Nemoguće je ovdje navesti svećenike koji su tijekom povijesti služili u naseljima u kojima žive Hrvati. Neki su od njih znali i hrvatski, ali su zdušno radili kako bi upravo kroz crkvu i crkvene obrede asimilirali neuki hrvatski živalj u veliki nacionalni mađarski korpus. Teško vjernik nađe prigovor ili se usuđuje suprotstaviti onom Višnjemu jer njega ne odlikuje propitkivanje, nego dogma. Jedan je filozof jednom kazao koliko suprotnosti sadrži jedna riječ – vjeronauk. Vjera i nauk. Vjera se obično definira kao uvjerenje u istinu neke tvrdnje bez njezine provjere. Nauk (lat. *doctrina*) pojam je koji ujedinjuje razna znanja pojedinih znanosti i daje im zajednički cilj i svrhu – nauk propitkuje.

Pečuškom biskupu domaćin je bio đakovačko-osječki nadbiskup metropolit. Veze su čvrste i kontinuirane. Nadbiskup je posebno pozdravio predvoditelja misnoga slavlja, pečuškog biskupa, čija je katedrala također posvećena sv. Petru i Pavlu.

„I ne samo da ste prihvatili dolazak i predvođenje ovog svetog euharistijskog slavlja ovdje u Osijeku nego ste si zadali i dodatne, posebne zadaće zbog kojih se ja osjećam čak malo i postiđeno“, rekao je đakovačko-osječki nadbiskup i nastavio:

„Naime, Vi, oče biskupe, odlučili ste i sve učinili da ovo slavlje predvodite na hrvat-

skom, a ne na mađarskom ni na latinskom jeziku, kako sam to zamišljao kad sam Vas pozvao da dođete i predvodite ovo slavlje. Napor učenja čitanja hrvatskoga jezika i ponešto od konverzacije na hrvatskom jeziku opravdavaju time da želite s vjernicima Hrvatima u Pečuškoj biskupiji misu slaviti i s njima barem malo komunicirati na njihovu materinskom jeziku. Na temelju toga moram reći da su Hrvati u Pečuškoj biskupiji dobili jako dobrog i brižnog pastira.“

Tako je pečuški biskup započeo misno slavlje na hrvatskom jeziku, a svoju homiliju dijelom je izrekao osobno, a dijelom ju je pročitao povjerenik Ureda za vjernike Mađare u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji.

U homiliji pečuški biskup naglasio je da se životvorni glas ljubavi koji dolazi od Boga najprije mora čuti i ostvariti u obitelji, a zatim u župnoj zajednici, gdje je potrebno ponovno otkriti vitalnu i bitnu međugeneracijsku povezanost i preobraziti je u živi, životvorni i plodonosni odnos. Jer materijalna sigurnost nije nužno i sigurnost obitelji.

„Naučimo i mi osluškivati kao što je to činio i sveti Pavao tri dana kako bismo potom mogli voditi miran dijalog s drugima. Prvo, unutar naših obitelji bez ekrana i telefona. Naučimo i vježbajmo jednostavno razgovarati s članovima svoje obitelji. Ako mi njih poslušamo, prije ili kasnije i oni će moći slušati nas, što stvara mogućnost mirnog dijaloga. Danas mnogi govore samo svoje, ali ne čuju i ne slušaju druge. Ipak, život nije isključivo svijet mene samoga nego je to svijet obitelji, župe, Crkve, naroda, velike zajednice čovječanstva.“

Budimo na tragu riječi i djela pečuškoga biskupa u hrvatskoj narodnosnoj zajednici u Mađarskoj. Zadaimo sebi i dodatne posebne zadatke – one koje smo i do sada trebali izvršiti.

Branka Pavić Blažetin

**Čitajte i širite Hrvatski glasnik,
tjednik Hrvata u Mađarskoj!**

XVIII. Državno hodočašće Hrvata u Mađarskoj

U hodočasnoj crkvi Blažene Djevice Marije u Koljnofu 6. rujna održano je Državno hodočašće Hrvata u Mađarskoj koje već gotovo dva desetljeća okuplja vjernike u marijanskim svetištima diljem zemlje. Ovo se tradicionalno okupljanje svake godine održava u drugoj regiji, a ovaj je put domaćin bilo Gradišće.

Ovogodišnje hodočašće u organizaciji Hrvatske državne samouprave i suorganizaciji Hrvatske samouprave Đurđsko-mošonsko-šopronske županije okupilo je više stotina hodočasnika iz različitih regija – od Baranje, Zale, Podravine i Bačke preko Budimpešte do gradišćanskih sela. Vjerni tradiciji, pomurski Hrvati došli su u narodnim nošnjama te su u procesiji, pjevajući svoje kajkavske pjesme, ušli u crkvu.

županije Marija Pilšić, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac i predsjednik Društva gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj Vince Hergović te predstavnici hrvatskih samouprava, udruga i kulturnih institucija. Njihova prisutnost svjedoči o važnosti hodočašća ne samo u duhovnom nego i u društveno-kulturnom smislu.

Državno hodočašće važno je za hrvatsku zajednicu. „Danas smo došli u Koljnof i

Misno slavlje predvodio je velečasni Ivan Karall

Na svetoj misi

Na svetoj misi

Program je započeo molitvom krunice, a svečano misno slavlje predvodio je velečasni Ivan Karall iz Austrije uz koncelebraciju kanonika Ive Šmatovića i kojnofskog župnika Gabora Szarke. Glazbeni dio mise uveličali su kantor László Knull na orguljama i pjevač Joška Grubits kao i pjevači i tamburaši Folklorne grupe Koljnof koji su u liturgiju unijeli poseban glazbeni i emotivni pečat te učinili slavlje nezaboravnim. Na kraju mise pjevala se i molila lauretanska litanija.

Hodočašću su prisustvovali brojni uvaženi gosti, među njima veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladen Andrić, diplomatska savjetnica u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Mađarskoj Marina Sikora, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Zdeslav Milas, viša stručna savjetnica u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske Katarina Živković, načelnik Koljnofa Matija Firtl, predsjednica Hrvatske samouprave Đurđsko-mošonsko-šopronske

došli su Hrvati iz cijele zemlje da se skupa molimo, da se poslije toga zajedno družimo, da ojačamo svoju vjeru i svoj identitet“, rekao je Ivan Guban, predsjednik Hrvatske državne samouprave. Novi ravnatelj HMI-ja

Misu su svirali i pjevali koljnofski tamburaši i pjevači

Zdeslav Milas, kojem je ovo bio prvi službeni posjet izvan Hrvatske, naglasio je kako mu se posebno svidjela svečana misa na gradišćanskohrvatskom jeziku.

Druženje vjernika nastavljeno je nakon liturgijskog programa uz ručak i domaće kolače koje su pripremile članice hrvatskih zajednica iz više gradišćanskih mjesta.

Mjesto hodočašća bila je hodočasna crkva Blažene Djevice Marije u Koljnofu. Povijest crkve započinje u 17. stoljeću i povezana je s obitelji Nádasdy. Prema legendi kći Eleonora pronašla je utjehu u maloj kapelici s kipom Crne Madone. Kapelu je poslije dao proširiti grof Antun Széchenyi, a 1772. godine posvećena je na blagdan Marijina pohoda. Od tada brojni vjernici hodočaste onamo na glavne marijanske blagdane. Danas je Koljnof dio srednjoeuropskog Marijanskog puta i s radošću prima sve hodočasnike.

AK/TŠŠ

Hrvatski vrtić, osnovna škola i gimnazija „Mate Meršić Miloradić“

Povijesni korak za hrvatsko školstvo u Gradišću

Ostvario se još jedan san i plan Hrvatske državne samouprave. Nakon osam godina od pokretanja Hrvatskog vrtića i osnovne škole „Mate Meršić Miloradić“ u Sambotelu od školske godine 2025./2026. u okviru ustanove djeluje i prvi gimnazijski razred – deveti razred s osam učenika.

Među gimnazijalcima ima i „vanjskih“ učenika. Neki su pohađali narodnosnu hrvatsku školu, a neki su stigli bez znanja hrvatskog jezika – oni pohađaju nulti razred, u kojem hrvatski uče s mnogo većim brojem sati.

„Imali smo dovoljan broj učenika za pokretanje gimnazijskog razreda. To je velik, povijesni korak u životu naše ustanove. Smatrali smo da, ako su osigurani uvjeti i minimalan broj učenika, treba pokrenuti gimnaziju koja će dalje širiti ugled škole. Ukupno možemo biti zadovoljni brojevima: 2016. godine ustanovu je pohađalo tek 15 djece, dok danas, s dvjema vrtićkim skupinama, osam razreda osnovne škole i jednim razredom gimnazije, imamo ukupno 145 učenika“, izjavila je za Hrvatski glasnik ravnateljica ustanove Edita Horvat-Pauković.

Ravnateljica Edita Horvat-Pauković s kazivačima stihova

Ravnateljica ustanove Edita Horvat-Pauković s gimnazijalcima

Želja Hrvata iz okolnih sela da se u Sambotelu, gdje živi velik broj doseljenih Hrvata, organizira odgoj i obrazovanje na hrvatskom jeziku postoji odavno. U gradovima su se pojavile obitelji koje su za svoju djecu tražile ustanovu s hrvatskim manjinskim obrazovanjem. Tako je 2016. godine, suradnjom Hrvatske državne samouprave i Grada Sambotela, utemeljena ova usta-

nova – tad u Ulici Jászai M. Prve tri godine ustanova je djelovala kao podružnica Hrvatske škole Miroslava Krležu na čelu s ravnateljem Gáborom Győrvárijem.

Godine 2019. zgrada bivše škole Szent-Györgyi ponovno je dobila obrazovnu funkciju. U obnovljenoj zgradi, koju je osigurao grad i u kojoj djeluje pod održavanjem Hrvatske državne samouprave,

od rujna 2019. samostalno djeluje Hrvatski vrtić i osnovna škola „Mate Meršić Miloradić“. Od tada je obnovljena i sportska dvorana.

Prvi osmaši napustili su školu u proljeće 2025. godine. Već nekoliko godina prije toga počelo se raditi na osiguravanju uvjeta za pokretanje gimnazijskih razreda, što je od samog početka bio plan HDS-a: stvoriti odgojno-obrazovni centar koji djeca mogu pohađati od vrtića do gimnazijske mature.

Edita Horvat-Pauković ističe kako u školi radi više nastavnika iz Hrvatske, koji uvelike pomažu u učenju hrvatskog jezika. Pohvalno se izražava i o ostalim učiteljima: „Budući da smo hrvatska dvojezična škola, najvažnije je učenje i znanje hrvatskoga jezika. U tome imamo veliku potporu i pomoć učiteljica iz Hrvatske. Naravno, očekivanje je da i ostale učiteljice govore jezik – ne samo na satu nego i u hodniku, na slobodnim aktivnostima. Cilj nam je kvaliteta, ne samo iz hrvatskog jezika nego iz svakog predmeta. Moji su kolege kreativni, usmjereni na djecu, empatični i dobro pripremljeni.“

Branka Pavić Blažetin

Foto: Gábor Cseh

U školi Mihovila Nakovića u Koljnofu

1. rujna 2025. počela 147. školska godina

Osnovna škola i čuvarnica Mihovila Nakovića, dvojezična hrvatsko-mađarska odgojno-obrazovna ustanova, jedina je takva institucija u Mađarskoj koju održava jedna mjesna hrvatska samouprava. Održavatelj je škole Hrvatska samouprava Koljnofa. To je jedinstven primjer lokalnog upravljanja školom kod Hrvata u Mađarskoj.

Nova školska godina, 2025./2026., počela je svetom misom u koljnofskoj zavjetnoj crkvi. Na svečanosti otvaranja u svojem govoru ravnateljica škole Ágnes Sárközi naglasila važnost Božje providnosti, koja daje potrebne milosti kako bi učenici u novoj školskoj godini rasli u znanju, vjeri i čovječnosti. Upozorila je na važnost suradnje obitelji i škole, na međusobnu ljubav i prijateljstvo. Na svečanosti otvaranja školske godine učenici drugog razreda veselim su programom ispratili ljetne praznike i ljeto te pozdravili jesen, novu školsku godinu, svoje prijatelje, razredne kolege i školu. Ravnateljica je posebno srdačno pozdravila učiteljicu Mariannu Németh Pálné, „tetu

Mariannu“, koja je ove godine počela svoju 40. školsku godinu, od čega je 36 provela u koljnofskoj školi. I sama ravnateljica počela je raditi u školi 1985. godine i već 25 godina vodi koljnofsku školu.

Ravnateljica Ágnes Sárközi

Najmlađi

Vješti recitatori

Vješti učenici

Kako je za Hrvatski glasnik izjavila ravnateljica škole Ágnes Sárközi, u školi imaju ukupno 169 učenika, a u čuvarnici 89 mališana. U školi radi 14 pedagoga i veoma su sretni

što prvom razredu imaju 24 upisana učenika. Ovo su točne brojke: 1. r. ima 24 učenika, 2. r. 26, 3. r. 21, 4. r. 21, 5. r. 13, 6. r. 24, 7. r. 19 i 8. r. 21 učenika.

Ravnateljica je u svojem govoru među ostalim istaknula: „Dok se osvrćem oko sebe, vidim draga lica koja sjaje od uzbuđenja i s povjerenjem gledaju prema nama. Dragi prvašići, nadam se da će vam uskoro postati prirodno da umjesto kroz vrata vrtića ulazite u školu. Vama, dragi roditelji, hvala što ste nam povjerili svoje najdragocije – svoje dijete. Neka među nama počne među partnersko odgojno prijateljstvo koje će s godinama samo jačati. Pomažimo zajedno našoj djeci u njihovu uspjehu i radujmo se njihovu razvoju.“

Branka Pavić Blažetin

VELIKA KANIŽA – Srednja škola i tehnička škola „Vilmos Zsigmondy“ u Velikoj Kaniži u listopadu će pokrenuti kružok hrvatskoga jezika za polaznike ustanove. Budući da ustanovu pohađaju i učenici iz hrvatskih pomorskih naselja koji su već učili hrvatski jezik u osnovnim školama s predmetnom nastavom hrvatskog jezika, ponuđena im je prilika da nastave učenje jezika u vidu kružoka. Naravno, na kružok se mogu prijaviti i učenici koji su prije pohađali mađarske ustanove. Tečaj će voditi profesorica Karolina Czuppon-Cseke iz Mlinaraca, koja je diplomirala na Sveučilištu u Zagrebu njemački i mađarski jezik te ima jezični ispit visokog stupnja iz hrvatskog jezika. Polaznici će učiti jezik od samih početaka dva sata tjedno.

XVI. Hodočašće bačkih Hrvata i prijateljskih zajednica iz Hrvatske, Srbije i Mađarske

U organizaciji i uz potporu Hrvatske samouprave Santova, santovačke župe, Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije, Kulturnog centra bačkih Hrvata i Saveza Hrvata u Mađarskoj 6. rujna u marijanskom svetištu na santovačkoj Vodici održano je 15. Hodočašće bačkih Hrvata i prijateljskih zajednica. Na trojnom susretu, koji se priređuje od 2010. godine u povodu blagdana Male Gospe (8. rujna), okupilo se oko 250 hrvatskih vjernika iz Hrvatske, Mađarske i Srbije. Došli su hodočasnici iz prijateljske Općine Petrijevci (Hrvatska), Berega i Monoštora (Srbija), iz baranjskog Udvara i Vršende te iz bačkih naselja u Mađarskoj – Aljmaša, Baje, Baškuta, Dušnoka, Kalače, Kačmara, Gare...

Već po tradiciji, prije mise molila se zajednička krunica koju su predvodile članice santovačke župne zajednice uz župnika i župnog kantora.

Uslijedilo je misno slavlje koje je počelo ulaznom procesijom s mladim sudionicima u izvornoj šokačkoj nošnji uz međugorsku pjesmu: „Došli smo Ti, Majko draga, sa svih strana ove zemlje. Donijeli smo Ti jade svoje i u njima svoje želje. Pogledaj nas, utješi nas, svoje ruke stavi na nas”.

Misno slavlje predvodio je zrenjaninski biskup mons. Mirko Štefković

S crkvenim zastavama

Nakon pozdravnih riječi domaćina, santovačkog župnika vlč. Imrea Polyáka i predsjednika Hrvatske samouprave Santova Stipana Balaćina, ove godine misno slavlje predvodio je zrenjaninski biskup mons. Mirko Štefković, a s njime suslužili petrijevački župnik Dominik Nedeljković i somborski dekan župnik Josip Štefković te đakoni Laszlo Polyák i Péter Juhász.

Dio vjernika

U santovačkoj narodnoj nošnji

Svojom nazočnošću slavlje su uveličali petrijevački načelnik i saborski zastupnik Ivo Zelić, santovački načelnik Gabor Varga, ravnatelj Kulturnog centra bačkih Hrvata Mladen Filaković te nekolicina zastupnika županijske i mjesnih hrvatskih samouprava. Misu su uljepšali polaznici vjeronauka i santovačka mladež u izvornoj nošnji uz pjevanje koje je predvodio crkveni zbor santovačkih Hrvata pod vodstvom i u pratnji župnoga kantora Zsolta Siroka. Čitanjima su slavlje uljepšali Blaženka Mandić i Stipa Gorjanac.

Misa je završena procesijom u čast Male Gospe, a nakon nje uslijedilo je druženje hodočasnika uz zajednički ručak u mjesnom Domu kulture.

S. B.

Kružno hodočašće Zaklade Zornica

Upoznajmo i zaštitimo svoju baštinu

Zaklada Zornica u povodu 35. obljetnice izlaženja prvog broja vjerskog časopisa „Zornica” organizirala je kružno hodočašće na blagdan Velike Gospe, 15. kolovoza 2025. godine. Zakladu Zornica osnovao je Savez Hrvata u Mađarskoj, a njome upravlja Kuratorij na čelu s predsjednicom Milicom Klaić Tarađija.

Osnivač je i nakladnik časopisa „Zornica nova” upravo Zaklada Zornica, a urednica je časopisa Milica Klaić Tarađija još od prvoga broja, objavljena u prosincu 1990. godine, pa sve do danas. Ta vjerska periodika ima zajamčenu financijsku potporu u stavci proračuna HDS-a, Ureda za medije, koja se usmjerava Izdavačkoj kući Croatica, zaduženoj za pripremu i tisak. Adresa je uredništva 7639 Kökény, Kossuth Lajos 10/b.

Obljetnica od 35 godina izlaženja časopisa „Zornica” („Zornica nova”) bila je povod kružnog hodočašća čiji su suorganizatori, uz Zakladu Zornica, bili Hrvatska referatura Pečuške biskupije te hrvatske samouprave Salante, Pogana, Udvara i Mišljena.

Urednica časopisa „Zornica nova” Milica Klaić Tarađija

Hodočasnici

Hodočašće je održano pod geslom „O Marijo, ti sjajna zornice, na nebu modrom zlatna zvjezdice! / Ti svijetliš nam kô alem-kam, i pokazuješ put u raj nebeski nam!”

Sudionici su se, nakon okupljanja na parkiralištu kod pečuškog kolodvora u ranim prijedopodnevni satima, autobusom uputili u Salantu. Ondje su posjetili njemačku crkvu sv. Ladislava, bivšu župnu kuću i groblje. Domaćin im je bio predsjednik Hrvatske samouprave Salante Silvestar Balić, koji je održao prigodno predavanje i predstavio program posjeta.

Sljedeca postaja bilo je mjesto Pogana, gdje su hodočasnici posjetili crkvu Kraljice mira, razgledali izložbu Age Dragovac i poslušali predavanje o suživotu hrvatske i nje-

mačke zajednice u Poganu. Domaćica je bila predsjednica Hrvatske samouprave Pogana Vivien Jakab.

Nakon Pogana hodočasnici su krenuli u Udvar. U crkvi Pohođenja Marijina (Srpnica) sudjelovali su na svetoj misi koju je predvodio vlč. Gabrijel Barić, dok je misu pjevao Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe.

Nakon mise uslijedio je zajednički ručak u domu kulture u Udvaru, a domaćica je bila predsjednica Hrvatske samouprave Udvara Marta Rónai.

Posljednja postaja bilo je mjesto Mišljen, gdje su hodočasnici obišli križni put koji je svojedobno podigla Hrvatska samouprava Mišljena. Domaćin im je bio predsjednik Hrvatske samouprave Mišljena Arnold Barić.

Program kružnog hodočašća bio je besplatan za sve sudionike. Kako doznaje Hrvatski glasnik, na hodočašću su sudjelovali i predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban te predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac.

Kako je, među ostalim, za MTVA izjavila urednica časopisa „Zornica nova” i surad-

nica Hrvatske referature Pečuške biskupije, ovo je drugo hodočašće u sklopu 35. jubileja izlaženja časopisa „Zornica”. Održano je na blagdan Velike Gospe, u petak 15. kolovoza, kao kružno hodočašće u okolini Pečuha, a jedan njegov dio bio je posvećen upravo 35. obljetnici časopisa.

„Ono što Zornica nudi jest sve ono što je povezano s našom vjerom, s našim materinskim jezikom, s našom kulturom: o događanjima, razmišljanjima, stihovima, pričama, običajima – o svemu što nas okružuje, što nas veže uz naš materinski jezik, našu tradiciju, baštinu i, naravno, vjeru. Jer vjera je ta koja je, vjerujem, do sada lijepo očuvala Hrvate u Mađarskoj. Nadam se da će nas i ubuduće čuvati.

Tada su se gradile crkve: u Kujinju, u Udvaru, u Poganu... Danas smo zapravo obišli one crkve koje su nastajale nakon demokratskih promjena. Upravo u tim selima osnivani su i pjevački zborovi. Smatram da je to bila jedna prava revolucija – revolucija na vjerskom polju. Ljudi su tada s velikim žarom čekali priliku da se uključe i ožive vjerski život.

Međutim, bojim se da nakon ovih 30–40 godina slobode danas ipak ima malo ljudi u crkvi. Čuli smo i u Poganu, odnosno u Nijemetu, da je rijetkost vidjeti punu crkvu. Ipak, nadam se da će se i naši mladi, naša djeca i naši unuci s vremenom ponovno vratiti izvorima.”

Branka Pavić Blažetin

Foto: zornicanova.hu (Ákos Kollár)

Hrvatsko kazalište Pečuh nastupilo na festivalu zlatni lav

Međunarodni festival komornog teatra Zlatni lav održao se od 23. do 29. lipnja 2025. u Umagu. U njegovu natjecateljskom programu nastupilo je šest kazališnih komada iz četiriju zemalja – Italije, Slovenije, Hrvatske i Mađarske. Među njima bila je i predstava „Ribe” Hrvatskog kazališta Pečuh.

Zlatni lav jedini je dramski festival u Istri koji postoji već 26 godina, a cilj mu je, prema riječima njegova osnivača i umjetničkog direktora Damira Zlatara Freya, da nikad ne bude festival masovne zabave, nego da njeguje promišljanje, identitet i zajednicu.

Tema ovogodišnjeg festivala bila je „Igra staklenih perli” inspirirana romanom nobelovca Hermanna Hessea. U tom se romanu radnja odvija u budućnosti u zamišljenoj Kastaliji u kojoj vlada intelektualna elita. Kastalijske škole dostupne su samo najdarovitijim učenicima. U njima se poučava umjetnost i glazba, a vrhunac je njihova učenja igra staklenih perlama. Zašto Kastalija podsjeća na umaški kazališni festival?

„Mjesto koje umjetnici i publika već više od četvrt stoljeća upotrebljavaju kao sklonište od vanjskoga svijeta. Baš kao što je svoju malu, intelektualnu i duhovnu Kastaliju Hesse okružio puno većom državom u kojoj ništa svjetovno nije strano – ratovi, borba za vlast, nasilje. Tako je utemeljitelj Zlatnog lava Damir Zlatar Frey, kreativni duh festivala, stvorio oazu u kojoj umjetnici imaju glavnu riječ”, izjavila je predsjednica stručnog žirija Zrinka Turalija.

Duh komornog teatra u Umagu utjelovljen je u liku gospodina Antonia Coslovicha, koji je dvadesetih godina 19. stoljeća sagradio hotel „Al Leon d'Oro – K Zlatnom lavu” u kojem je opremio malo kazalište s gledalištem od stotinjak sjedećih mjesta, današnje Gradsko kazalište. Festival se i danas održava u njemu.

Posjetitelji su ispred tog ikoničnog mjesta mogli pogledati velike panoe koji su osim plakata i fotografija sadržavali opise pojedinih predstava koje su ove godine izvedene. U isto su se vrijeme zvučnicima čule najave predstava. Na ulazu su posjetitelje dočekivale mažoretkinje, svaki dan obučene u drukčije ukrasne odore. Zapravo, cijeli je grad obukao odoru Zlatnog lava. U uskim uličicama starog grada na vjetriću se njihalo mnoštvo zastavica Zlatnog lava. Na radiju su se svakodnevno mogle poslušati najave budućih predstava i dojmovi o upravo odigranim predstavama. Osim televizijske popraćenosti, o svim su se predstavama svakodnevno mogle čitati i autorske novinske kritike. Umjetnici su dočekani široko raširenih ruku – s točnim rasporedom probi, druženjima i luksuznim smještajem. Organizacija je bila vrlo uigrana, pomno provedena do najmanjeg detalja, kao da sve klizi s lakoćom.

Glavni su akteri festivala, koji neprekidno nudi vrhunski i raznoliki umjetnički program, supružnici Frey. Marko Ferenc Frey glavni je producent, urednik te zadužen za odnose s javnošću, a utemeljitelj je festivala, umjetnički ravnatelj i selektor Damir Zlatar Frey.

TRENUTAK ZA PJESMU

List

Osjećam živo da sam list na grani
što se iz zemlje tajnim sokom hrani.

Nemir me trza i vjetar još brži
savija, trese, al' me korijen drži

i ne da još da kao sjenka žuta
padnem u blato negdje pokraj puta;

još ne da da me na samotnoj stazi
okrutna noga prolaznika zgazi.

Korijen me čuva. Dobra zemlja hrani.
Osjećam živo da sam list na grani...

Gustav Krklec

On je ovogodišnju selekciju najavio riječima: „Svaka predstava zarezuje dublje od forme. Emocionalni zemljovid suvremenog čovjeka. Program uključuje i teme LGBTQ identiteta, mobinga, rasizma, mentalnog zdravlja i roditeljstva. Cilj je prikazati stvarnost u njezinim najosjetljivijim i najkompleksnijim oblicima.”

Natjecale su se predstave „I Cyrano i djevojčica” (Zagreb), „Ja, Tata” (Trst), „Ribe” (Pečuh), „Slovenska transversala” (Ljubljana), „Bili smo” (Vinkovci) te „Indijac hoće u Bronx” (Kopar).

Mračna komedija „Ribe” nagrađivane američke autorice Elaine May hrvatska je praiizvedba koja je prije festivala u Umagu odigrana i na Dobro est Festu na krčkoj pozornici kompleksa sv. Lucije u Jurandvoru. Izvedba u Umagu okupila je brojnu publiku koja je glumice nagrađila dugotrajnim pljeskom. Nakon izvedbe pečušku su kazališnu ekipu u gostili domaćini, članovi stručnoga žirija, umjetnički ravnatelj i glavni producent festivala te su joj prenijeli svoje dojmove i mišljenja o predstavi i glumačkim izvedbama. Predsjednica stručnog žirija Zrinka Turalija istaknula je da su glumice Maja Lučić i Čarna Kršul izvrsno utjelovile svoje likove, a da je njihova uigrana partnerska igra rijetkost. Osnivač i umjetnički direktor Zlatnog Lava Damir Zlatar Frey pohvalio je režiju: „Jako dobra režija. Sve je toliko čisto, precizno, promišljeno, sa svrhom. Gola scena gotovo bez rekvizita i briljantna igra.”

Hvali se pridružio i autor Zvonimir Guzić, koji je iznio detaljniju ocjenu predstave: „Uz samo dvije glumice, Čarne Kršul (u ulozi direktorice, gospođe Asquith) i Maje Lučić (kao tajnice, gospođice Riverton), predstava uspijeva isplesti gustu mrežu moći, manipulacije, ranjivosti i neočekivanih preokreta. Njihov odnos mijenja se iz minute u minutu – od hladne nadmoći do emotivnih sukoba, od straha do kontrole, od lažne pristojnosti do sirove borbe za dominaciju. Izvedbe Maje Lučić i Čarne Kršul zaslužuju posebne pohvale. Obje su glumice briljantno iznijele emocionalne amplitude svojih likova s preciznošću i mjerom, što je dodatno naglasilo trilersku strukturu teksta i njegov crni humor.”

U priopćenju nakon izvedbe Riba također stoji: „Redateljski minimalizam pojačava psihološku tenziju – prostor ureda postaje svojevrsni akvarij u kojem ‘tropske ribe’, dvije žene različitih društvenih statusa i karaktera, ne mogu pobjeći jedna od druge. Promatramo borbu lišenu heroja, ali punu istina: o usamljenosti, apsurdima moći i tankoj liniji između iskrenosti i strategije. U kontekstu festivalskog repertoara ‘Ribe’ su ponudile dinamičnu, napetu i aktualnu kri-

Čarna Kršul i Maja Lučić

tiku modernog kapitalizma, klasnih razlika i moći – bez viškova i bez uljepšavanja.”

Hrvatsko kazalište Pečuh već je prije, 2022. godine, nastupilo na ovom festivalu s predstavom „Metoda” u režiji renomirane redateljice Nine Kleflin, a predstava je tad osvojila Zlatnog lava prema ocjeni publike.

Umag je mjesto uz granicu gdje se susreću kulturne različitosti i sličnosti triju pograničnih naroda – Hrvata, Slovenaca i Talijana. Tako je u natjecateljskom programu bila jedna predstava na talijanskom jeziku, dvije na slovenskom i tri na hrvatskom jeziku. Svojim uspjehom ove godine istakla su se kazališna dostignuća slovenskog govornog područja, pa su Slovenci od ukupno pet dodijeljenih Zlatnih lavova osvojili četiri.

Članice stručnog žirija Marija Purišić i Ksenija Klajić Pavlović s predsjednicom stručnog žirija Zrinkom Turalijom donijele su sljedeće odluke.

Grand Prix 26. Zlatnog lava osvojila je predstava „Indijac hoće u Bronx” prema tekstu Israela Horovitza u režiji Renate Vidić i produkciji Gledališća Koper – Teatro Capodistria.

Dvostrukog Zlatnog lava dobio je autor-ski projekt Roka Kravanje „Slovenska tran-

sverzala” u produkciji Via Negative Ljubljana i Momenta Maribor, a u koprodukciji sa Zavodom Otpri Predali iz Kranja. Ista predstava osvojila je prvo mjesto odlukom stručnog žirija te je dobila Zlatnog lava i prema sudu publike.

Drugu nagradu Zlatni lav dobila je i predstava „Bili smo...” prema dramskom tekstu Skylight nagrađivanog Davida Harea u produkciji Gradskog kazališta „Joza Ivakić” Vinkovci i režiji Almira Zoletića.

Treću nagradu Zlatni lav dobio je Igor Štumulak za najbolju mušku ulogu u predstavi „Indijac hoće u Bronx” za ulogu lika Gupte. „Štumulak osvaja scenu svojom preciznom gestom, snažnom mimikom i uvjerljivom fizičkom igrom.”

Nakon dodjela nagrada festival nije završen. Prisutni su mogli pogledati pretpremijeru „Krijesnice” Dramskog studija Umag, točnije autorski projekt Gorana Jurice pod mentorstvom Damira Zlatara Freya.

Koncepcija Zlatnog lava u tri desetljeća uspješne festivalske organizacije proširuje se i internacionalizira. On postoji kako bi razvijao publiku, provocirao mišljenje i stvarao kulturnu vrijednost, dugoročno, sustavno i odgovorno.

„Festival je prostor za pitanja poput – Što je znanje, ljepota, istina? Kazalište mora biti prostor slobode i unutarnje emancipacije. Treba se igrati ‘Igre staklenih perli’ i prenositi je dalje. Intelktualac mora biti baklja u mraku. Za eksperimentalno kazalište treba društvo koje razumije važnost kulture, a ne ono u kojem se umjetnost upotrebljava za promociju političkih interesa. Državna umjetnost pod dirigentskom palicom politike nije umjetnost”, zaključio je Damir Frey.

Kršul

Bogatstvo...

FOTO: PÉTER ÁGH (FACEBOOK)

Berbena povorka u Čepregu

V. HRVATSKI JEZIČNI KAMP JEDINKA

U organizaciji Hrvatskih samouprava Čepela, Ferencvaroša i XVI. okruga od 25. do 29. kolovoza peti je put održan hrvatski jezični kamp za djecu pod nazivom Jedinka. Kamp koji je za svu djecu besplatan prepun je kreativnih programa i izleta tijekom kojih djeca razvijaju nove sposobnosti, dobivaju nova saznanja i unapređuju znanje hrvatskog jezika.

Kamp organiziraju, ali i osobno vode predsjednice spomenutih samouprava (Čepela i Ferencvaroša) Kinga Kolesza i Andrea Tábori-Simara te profesorica Roxi Szivák. Hrvatski jezični kamp Jedinka svake godine ima neku temu, a ove je godine to sport, pa su sudionici proširivali svoj vokabular riječima i izrazima povezanim sa sportom. Uz jezič-

krenute 1994. godine. Nakon toga uslijedio je glavni dio programa, tj. prezentacija budimpeštanske Hrvatske turističke zajednice. Budući da se Ured HTZ-a nalazi u istoj zgradi, ali je premalen da bi primio sudionike kampa, Hrvatska samouprava Budimpešte velikodušno je ustupila svoj prostor.

Direktorica HTZ-a Ivana Herceg na zabavan je i interaktivan način upoznala djecu s radom HTZ-a, koji ima 19 ureda diljem svijeta. Objasnila im je kako se sve može promovirati Hrvatska u svijetu, koji je značaj medija, društvenih mreža i kako s njima surađuje budimpeštanski HTZ. Sudionike je ta-

Druženje i igra

otvoren 2020. godine u dvorištu vatrogasne postaje Újpest, a nakon toga otišli su u najveću mađarsku igraonicu na otvorenome, Tarzan Park. U srijedu 27. kolovoza sudionici kampa uputili su se na zeleni otočić Margit, poznat kao mnogima omiljeno mjesto za rekreaciju. Nije izostalo ni igranje minigolfa. Četvrti dan kampa proveli su u Hungaroring GoKart Centru. Voditeljica kampa Kinga Kolesza očekivala je da će se taj program svidjeti uglavnom dečkima, ali na njezino iznenađenje, svi su sudionici uživali. Mnoga djeca poslije su rekla da im je utrka u gokart autima bila najdraži dio programa.

Sudionici kampa Jedinka 29. kolovoza zabavljali su se spuštajući se bob-stazom na brdašcima Višegrada. Vlakom su stigli do Višegrada pa trajektom prešli na suprotnu obalu, na kojoj se nalazi Citadela. Nastavili su pješice uspinjući se više kilometara do Višegradske bob-staze.

Uz smijeh i veselje djeca su se spuštala u raznim parovima. Na kraju programa dobili

Odmor

ne radionice petnaestero djece sa svojim voditeljicama rekreiralo se na razne načine.

Prethodnih godina sudionici kampa Jedinka posjetili su brojne hrvatske institucije – Veleposlanstvo RH u Mađarskoj, Neprofitno poduzeće za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica” – a ove su godine posjetili HTZ.

Na izletu

Program kampa počeo je 25. kolovoza u prostorijama Hrvatske samouprave Budimpešte. Posjetitelje je pozdravio predsjednik te samouprave Stipan Đurić te ih ukratko upoznao s radom samouprave po-

Sudionici kampa

kođer dočekala zaposlenica HTZ-a koja ondje radi od samog nastanka, Mira Horváth.

Nakon prezentacije sudionici su počašćeni slatkišima, sokovima te promotivnim predmetima HTZ-a, kemijskama, držačima za ključeve. Isti dan ekipa je nastavila program u igraonici i izložbenom prostoru Lego (Kockaland).

Drugi dan sudionici su se nakon prijepodnevnih jezičnih radionica uputili u Újpest. Posjetili su Muzej vatrogasaca, koji je

su za uspomenu uokvirene fotografije koje je snimila skrivena kamera Višegradskog boba. Prije povratka djeca su se osvježila sokovima i kroasanim pa zadovoljna krenula dalje.

Kamp Jedinka, koji je već postao tradicija, pružio je i ove godine djeci nezaboravne trenutke, mogućnost da isprobaju nove vještine, unaprijede znanje hrvatskog jezika te posjete mjesta na kojima nisu bili.

Kršul

Glazbeni jubileji u Undi

Undanci s ponosom obilježili 15 godina ŽVS-a „Biseri” i 40 godina tamburaša HKD-a „Veseli Gradišćanci”

U Undi je 5. srpnja održana 15. obljetnica postojanja ŽVS-a „Biseri” i 40. obljetnica tamburaša HKD-a „Veseli Gradišćanci”. Poslijepodnevni program započeo je svečanom svetom misom koju je predvodio umirovljeni ratištofski farnik dr. Ante Kolić. U kulturnom domu postavljena je izložba o djelovanju obaju društava.

U jubilarnom programu nastupila su djeca iz vrtića, plesači iz osnovne škole, pjevački zbor i tamburaši. Na koncertu su bili hrvatski veleposlanik dr. sc. Mladen Andrić sa savjetnicom Marinom Sikora, predsjednik Društva gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj Vince Hergović, predsjednik HKD-a „Gradišće” iz Austrije Joži Buranić te brojni predstavnici gradišćanskih udruga. Večer je završila koncertom TS-a „Koprive”.

ŽVS „Biseri”

Kako je sve počelo, ispričala nam je tamburašica i voditeljica Ženske vokalne skupine „Biseri” Sabina Balogh. Još davne 1985. godine Franjo Krizmanić i Djulo Balogh utemeljili su tamburašku skupinu u Undi. Ljudi su voljeli pjevati (jačkati) i tamburati. Nisu imali puno instrumenata, počeli su s dva instrumenta koja su dobili iz Tukulje, gdje žive racki Hrvati. Imali su i knjigu iz koje su sami naučili svirati tamburicu. Krizmanić je bio stolar, pa je sa svojim ocem počeo izrađivati bisernice i bračeve. Tako su Undanci od tada pa sve do danas generacijama učili svirati i svirali tamburicu u Undi – i žene i muškarci, i mladi i stari. Nije bilo mladih Hrvata koji nisu naučili i isprobali svirati tamburicu. I danas sviraju tamburicu.

Prvi instrumenti iz radionice stolara Krizmanića danas već imaju muzejsku vrijednost i podsjetnik su na jedno prošlo vrijeme. Danas u Undi djeluje tamburaško društvo koje je nasljednik prijašnjih društava i koje broji šesnaest članova. Nastupa pod imenom „Veseli Gradišćanci”. Sve veći broj tamburaša i tamburašica iz Unde želi postati član orkestra u kojemu su većinom žene. Tamburašice koje su zbog obi-

Najmlađi

teljskih razloga i obveza nakratko prestale svirati, dok im djeca nisu odrasla, ponovno se vraćaju tamburici i sviraju. To je velika stvar i veseli sve Undance. Planiraju ponovno osnovati i plesnu skupinu.

Tako je pokrenuta dječja plesna skupina s djecom vrtićke dobi, a isto tako i s djecom školske dobi. Također planiraju početi poučavati tamburu, no zasad im nedostaju instrumenti, rekla je Sabina Balogh.

Tamburaši HKD-a „Veseli Gradišćanci”

Mladi voditelji

Sabina je posebno ponosna na petnaest godina djelovanja Ženskog vokalnog sastava „Biseri”. Žene i djevojke iz Unde koje su svirale tamburu i pjevale u društvu „Veseli Gradišćanci” osnovale su 2010. godine vokalni sastav kojemu su dale ime „Biseri”. Ideja je bila pjevati i tako obogatiti tamburaške i plesne nastupe.

Ljubav prema hrvatskim jačkama vodila je i vodi kontinuiranom proširenju repertoara. Prije dvije godine počele su se baviti i klapskim pjevanjem, čime su pronašle još jedan put za izvedbu poznatih narodnih pjesama gradišćanskih Hrvata. Trenutačno u Ženskom vokalnom sastavu „Biseri” pjeva od osam do deset žena, od kojih su većina članice sastava od njegova osnutka i sudjeluju od samoga početka.

Branka Pavić Blažetin
Foto: Unda Info (Facebook)

Rijeke su tu da ih prijeđemo

Rijeke su tu da ih prijeđemo, da izgradimo mostove, ali i rijeke su same po sebi mostovi. Ponekad možda imamo osjećaj da smo na kraju svijeta, zaboravljeni, sami sa sobom.

Hrvati u Križevcima, malom naselju u Baranjskoj županiji na obali Drave, žive skromno, ali dostojanstveno. Jedna od ulica zove se Drvljanci, a malo dalje – ali dušom vrlo blizu – nalaze se Martinci. Danas u Križevcima živi stotinjak stanovnika, od čega se otprilike trećina njih izjašnjava kao Hrvati, većinom starije dobi.

Ali Križevčani nisu zaboravljeni. I sami se trude, trse se koliko mogu. Kad god imaju priliku, hodočaste u Voćin, okupljaju se s drugima i putuju u Međugorje. Čuvaju uspomene na Drvljance – hrvatske uspomene. Održavaju veze s prijateljima „prečani-ma“, kako kažu, u Sopju. Jedan je od njih i Slavko Špoljarić. Kako se prisjeća, prvi susret Križevčana i Sopjana dogodio se još davne 1967. godine, kad je odigrana prijateljska nogometna utakmica. Upravo je igrajući nogomet Slavko upoznao i svoju suprugu, Križevčanku Berkić.

čane u goste na Sopjansku baru. Zajedno su se natjecali u pecanju, kuhali i družili se. Najmlađi ribolovac bio je mali Križevčan Jozsika Schmidt. A najesen Križevčani će im uzvratiti gostoprimstvo. U Križevcima danas žive Nizozemci, Nijemci, ljudi iz Hrvatske, nekoliko Hrvata koji su, kako kaže Ruža „ovdje ostali“, te Romi. „U posljednje vrijeme doselile su se neke obitelji koje su jako za zajednicu“, kaže Ruža Hum i dodaje: „Pomažu nam, sudjeluju u našim programima, vrlo su aktivni. Bili su oduševljeni boravkom i druženjem u Sopju.“

Prijatelji

Načelnik je ovog malog mjesta Martinčanin Zsolt Cserdi. Na posljednjim izborima bila su 93 birača, od kojih je njih 50 pristupilo biralištu. U hrvatskom biračkom popisu bio je 31 birač, a glasalo je njih 23. Tročlano zastupničko tijelo Hrvatske samouprave vodi predsjednica Ruža Hum (Hum Ferencné), a uz nju su i zastupnice Andrea Hum Bálátinaczné te Márta Gadó. U mjesnoj upravi, uz načelnika, zastupnici su János Varga, Márta Gadó, István Kékesi i Nikolett Orsós Pandurné.

Sopjani, članovi Sportsko-ribolovne udruge „Šaran“, srdačno su pozvali Križev-

Najmlađi pecaroš

Zasluženi pehar

„Već više od petnaest godina svake godine 1. svibnja hodočastimo u Voćin. Redovito odlazimo i u Međugorje. Skupimo se mi, Starinčani, naši Hrvati iz Podravine – pa idemo i molimo se Gospi da sačuva našu Podravinu, da ne nestane. U Drvljancima održavamo i proštenje. Nije to mali trošak – kupili smo šator, mobilni WC, ugostimo goste svake godine. Mi puno toga radimo.“

Uz vodu

U Drvljancima danas više nema ni Hrvata ni stalnih stanovnika, ali ima mnogo lije-pih, uređenih vikend-kuća koje su kupili imućni ljudi. Ipak, tu i tamo još se može naći koja hrvatska kuća, poput kuće obitelji Jenőa Brezovicsa. U crkvi se okuplja vrlo mali broj vjernika – ponekad dvoje, troje. Misa je svake druge nedjelje, a ako treba, i tri puta mjesečno. Kad ima više Hrvata, misa bude i na hrvatskom, a i inače se pjeva na hrvatskom jeziku. Nas je malo, ali čuvamo vjeru i jezik.“

I da ne zaboravimo, Hrvatska samouprava Križevaca već godinama organizira dječji ljetni kamp! U kampu zna biti i do tridesetero djece – mališana iz Križevaca, iz martinačkog vrtića, pa čak i iz Pečuha. Ovogodišnji ljetni kamp održan je u srpnju. Bilo je puno aktivnosti: radionice vještih ruku, sportska natjecanja, pričanja, upoznavanje s elementima hrvatske tradicije... Kamp je bio besplatan za sve sudionike.

Branka Pavić Blažetin

Mala stranica

Svjetski dan učitelja 5. listopada

U gotovo sto zemalja svijeta 5. listopada održava se Svjetski dan učitelja, i to nakon što je UNESCO 1994. godine ustanovio taj datum. Cilj je obilježavanja toga dana skrenuti pozornost društva na važnost obrazovanja i ulogu koju u odgajanju generacija imaju prosvjetni radnici. To je dan kad se prisjećamo svojih učitelja s mnogo zahvalnosti na njihovu vremenu, strpljenju i bezgraničnoj ljubavi koju su nam podarili. Tijekom obavljanja jednog od najodgovornijih i najzahtjevnijih poslova učitelji daju svoj doprinos cilju kojem svi težimo – društvu znanja. U pripremu mladih ljudi za svladavanje raznih životnih situacija nesebično ulažu trud, a za taj trud najčešće dobivaju premalu nagradu. Rad učitelja treba prepoznati i cijiniti kao jedan od najvažnijih za budućnost cijelog svijeta.

- ▶ Učitelji vas uče novim stvarima i pomažu vam otkriti koje su vaše strasti.
- ▶ Vjeruju u vas, potiču vas da dosegnete najveći potencijal i uvjeravaju vas da možete učiniti mnogo toga.
- ▶ Brinu se za vas i mnogima su poput druge majke ili oca.
- ▶ Pomažu u njegovanju ljubavi prema čitanju, pisanju i učenju.
- ▶ Otvaraju svijet mogućnosti i čine učenje zabavnim.
- ▶ Oni nisu samo učitelji nego i mentori, treneri, motivatori, podržavatelji i prijatelji.
- ▶ Ponose se i malim stvarima koje njihovi učenici postignu.
- ▶ Imaju sposobnost ostaviti trajan utjecaj na svoje učenike.
- ▶ Surađuju s obiteljima i zajednicama kako bi osigurali to da svaki učenik dobije ono što mu je potrebno za uspjeh.

Beta

Nezaboravni doživljaji serdahelskih učenika

Sudionici jezične radionice i ljetovanja u Zadru

Već su prošle 22 godine otkako su studenti s Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja Sveučilišta u Zadru prvi put hospitalirali i održali svoje praktične vježbe u Hrvatskoj osnovnoj školi „Katarina Zrinski” u Serdahelu, čime je započeta suradnja dviju ustanova. Zahvaljujući toj suradnji dosad je gotovo 450 studenata posjetilo serdahelsku školu, a isto toliko pomurske djece lještovalo je u Zadru. Osim jedne godine (zbog pandemije) svake je godine ostvarena sadržajna razmjena. Cilj je suradnje od samih početaka zainteresirati učenike za jezik njihovih predaka tako da im nastavu drže izvorni govornici jezika te da ljetuju u svojoj matičnoj domovini, Hrvatskoj. I ovog ljeta učenici serdahelske škole lještovali su u Zadru (od 11. do 16. kolovoza) te su imali mogućnost iskušati se u znanju hrvatskog jezika u hrvatskom okruženju. Tijekom boravka u Zadru upoznali su se sa znamenitošću Zadra – crkvom sv. Donata, sv. Stošije, zadarskim mostom, starim gradom, Kalelargom, morskim orguljama... Bili su i u Ninu te su vidjeli najmanju katedralu na svijetu, crkvu sv. Križa, te su posjetili grad Preko i otok Vir. Uz jezične vježbe bilo je dovoljno vremena i za kupanje u moru. Djecu su u Zadar vodile učiteljice Eszter Poczak (razrednica), Katica Lukač-Brodač i Zorica Prosenjak-Matola, učiteljice hrvatskog jezika, a iza organizacije s hrvatske strane i ovaj je put bila profesorica sa Sveučilišta u Zadru dr. sc. Smiljana Zrilić, koja se već više od dva desetljeća brine za razmjenu studenata i učenika.

Beta

Foto: Osnovna škola Katarine Zrinski (Facebook)

Vic tjedna – Na satu tehnike

Učitelj kaže Ivici: „Objasni nam rad motora!”

Ivica: „Mogu li svojim riječima?”

Učitelj: „Naravno.”

Ivica: „Brm, brmmm...”

II. Tamburaški kamp Tamburaškog sastava „Stoboš“

Tamburaški sastav „Stoboš“ iz Velike Kaniže od 7. do 11. srpnja održao je drugi Tamburaški kamp u Keresturu u kojem su sudjelovali mladi tamburaši iz hrvatskih pomurskih naselja i Budimpešte. Tijekom tjedna sudionici su najviše učili hrvatske pomurske popevke, ali na repertoaru su se našle i pjesme hrvatske pop-glazbe. Voditelji kampa bili su članovi TS-a „Stoboš“ Akoš Havaši, Balint Horvat, Erik Hegedüs, Mate Vargović i Adam Havaši. Posljednjega dana kampa održan je mali koncert za roditelje i druge zainteresirane na kojem je predstavljen repertoar naučenih skladbi i na kojem se družilo uz ukusni gulaš.

Članovi Tamburaškog sastava „Stoboš“ počeli su svirati tamburu kao osnovnoškolci u organizaciji Hrvatske samouprave Velike Kaniže, a danas su iza njih mnogi seminari i vježbe te sigurnim rukama trzaju žice tambure. Iz njihovih redova stasao je i profesor glazbe i tambure Balint Horvat. Od pet članova dvojica su se odselila iz rodnog Pomurja u Budimpeštu, ali i dandanas uspijevaju se sastati u Kaniži, vježbaju i nastupaju na raznim priredbama u regiji i izvan nje. Posebno je vrijedno i pohvalno to da su ovi mladići počeli raditi na tome da svoje znanje i ljubav prema tamburi predaju i mlađim naraštajima. Balint Horvat poučava mlade u budimpeštanskoj Hrvatskoj osnovnoj školi i gimnaziji (HOŠIG), a isto tako vodi pomladak tamburaša u Kaniži pod imenom TS „MužiKaj“. Erik Hegedüs primio se poučavanja mladih tamburaša u Serdahelu, danas već pod imenom TS „Pomurske žice“, a Akoš Havaši poučava djecu u Keresturu.

Sudionici tamburaškog kampa

U ovogodišnjem kampu bilo je djece od osnovnoškolske do gimnazijske dobi iz gotovo svih pomurskih naselja. Tijekom cijelog tjedna u župnom dvoru, gdje im je bio osiguran smještaj, čula se tamburaška glazba, smijeh, veselje. Gimnazijalka Johanna Teczely već drugi put sudjeluje u tamburaškom kampu.

„Ja sam iz Kerestura i vrlo me raduje da se i ove godine održava kamp. Počela sam svirati tamburu u osnovnoj školi i zavljudela sam instrument. Sad kao gimnazijalka sviram u keresturskom sastavu koji vodi Akoš Havaši. Super je družiti se u kampu s mladima iz drugih mjesta kojima je hobi također sviranje tambure. Volim hrvatsku glazbu, a i hrvatski jezik. U mojoj gimnaziji nažalost nema mogućnosti za učenje hrvatskog jezika, pa sada učim privatno, a sudjelovala sam i na online tečaju koji je organizirala Hrvatska samouprava Zalske županije. Nakon mature želim se prijaviti za odgojiteljicu, u čemu će mi također dobro poslužiti hobi, a i znanje hrvatskog jezika“, rekla je Johanna u odmoru između tamburaških radionica.

Članovi Stoboša rekli su da nema voditelja kampa, svi su pomalo voditelji, svatko se koncentrira na svoj zadatak. Dvadeset pet sudionika podijeljeno je u četiri skupine kako bi svaki sudionik, od početnika sve do naprednih, u skladu sa svojom razinom spremnosti dobio zadatke. Profesor glazbe Balint Horvat podijelio je materijale po skupinama. Poglavitito su se učile

pomurske hrvatske pjesme jer bi kaniški tamburaši voljeli da se one očuvaju. „Koncentrirali smo se na pomursku narodnu građu jer je naš cilj da se pomurska baština ne izgubi. Uz to dodali smo nekoliko popularnih zabavnih hrvatskih pjesama, a nešto smo učili i iz mađarske narodne baštine, posebno one u kojima postoji i hrvatska varijanta. Učili smo pjesmu ‘Raca plava po Dravi’ u svakoj skupini, naravno, po različitim stupnjevima tehnike, i to smo uvijek igrali zajedno. Mislim da je kamp bio učinkovit što se tiče učenja tambure, ali i zabavan za sve nas. Podjednako su uživali u njemu i sudionici i voditelji radionica jer je prekrasno vidjeti kako mladi napreduju“, rekao je profesor Balint Horvat.

U keresturski kamp stigli su i učenici iz Budimpešte iz škola gdje tamburu predaje prof. Horvat, tako i Goran Đurić iz HOŠIG-a. On svira već tri godine i uživa u sviranju tabure, a njegov tata Stipan Đurić vrlo je ponosan na njega jer smatra da je tambura instrument koji jača osjećaj nacionalne samosvijesti.

Posljednjeg dana kampa na dvorištu župnog dvora okupili su se svi sudionici, njihovi roditelji i mještani na koncertu tamburaša, a svaka skupina predstavila je naučene pjesme i skladbe. Roditelji su bili neizmjereno zahvalni mladim organizatorima kad su vidjeli koliko su njihova djeca napredovala u sviranju tambure.

Beta

Goran i Stipan Đurić (sin i otac) na završnom koncertu

Članovi Stoboša prošle su godine odlučili organizirati tamburaški kamp za mlade pomurske tamburaše kako bi nekoliko dana posvetili aktivnom vježbanju tambure, a ove godine nastavili su tradiciju. I oni su nekad u kampovima dobivali mnogo znanja i napredovali u kvaliteti, pa su upravo zbog toga smatrali korisnim organizirati nešto slično.

ECO HERITAGE TASK FORCE

Ovogodišnji program *Eco Heritage Task Force*, u organizaciji Hrvatske matice iseljenika i u suradnji s Biogradom na Moru, održan je od 28. srpnja do 11. kolovoza.

Polaznici programa sudjelovali su u ekološkim akcijama uređenja i čišćenja Parka prirode Vransko jezero, osnovne škole te u poslovima Gradske čistoće. Osim toga za sudionike su bile organizirane radionice i dodatne aktivnosti na kojima su bolje upoznali prirodnu i kulturnu baštinu te tradiciju ovoga područja – medijska radionica, radionica hrvatskog jezika i kulture te izleti.

Polaznici programa, u dobi od 18 do 35 godina, bili su smješteni u hotelu Albamaris u Biogradu na Moru. Troškove smještaja i prehrane pokrili su organizatori.

Gradonačelnik Ivan Knežić Grad Biograd na Moru, kao suorganizator programa, osigurali su smještaj u hotelu Albamaris, izlete u Nacionalni park Krka i Nacionalni park Kornati, dok je Park prirode Vransko jezero bio domaćin volonterskih akcija. Ministarstvo demografije i useljeničtva osiguralo je promotivne materijale za sudionike.

Pratitelj programa i voditelj kulinarske radionice bio je Tomislav Jelić, a voditeljica jezične i medijske radionice bila je Anja Lovrenšćak.

Sudionici iz Mađarske

Polaznici programa bili su Daniela Grace, Lucija, Luka i Kristofer iz Australije, Alison i Lucija iz Sjedinjenih Američkih Država, Laura, Máté, Enikő, Zsófia, Judit i Jázmin iz Mađarske, Marko, Mario, Brane i Kristian iz Sjeverne Makedonije, Maria Florencia, Victoria Carla, Francisco i Matias Ivan iz Argentine, Emilija iz Njemačke, Nicholas iz Kanade, Vanessa s Novog Zelanda, Lucija iz Ujedinjenog Kraljevstva.

Tijekom 15 dana volontiranja sudionici su uživali u učenju, kuhanju, istraživanju, upoznavanju kulture, snimanju, zabavi i druženju.

Pet mladih Hrvata iz Mađarske također je sudjelovalo u programu: iz Dušnoka Zsófia Karaszi, Enikő Karaszi, Jázmin Deutsch i Judit Deutsch te iz Budimpešte Máté Muiy i Laura Muiy.

Osim ekoakcija za sudionike su organizirane radionice hrvatskog jezika i kulture, medijske i kulinarske radionice te izleti u Nacionalne parkove Krka i Kornati. Mladi su tako imali priliku povezati se s prirodnom i kulturnom baštinom domovine svojih predaka, učiti, stvarati i družiti se.

Branka Pavić Blažetin

Nastup Hrvatske izvorne skupine u Budafoku

Od 5. do 7. rujna 2025. godine trideset i peti put održao se Budafoki festival pjenušca i vina. Ovo gastronomsko događanje ima više od tri desetljeća dugu tradiciju i okuplja ljubitelje vina, pjenušca kao i kulture. Festival se održava na brojnim mjestima – na ulicama i trgovima Budafoka – gdje posjetitelji mogu sudjelovati u koncertima, degustacijama vina i pjenušaca, gastronomskim iskustvima te kulturnim programima.

U nedjelju u sklopu kulturnog programa festivala nastupila je i Hrvatska izvorna skupina iz Budimpešte koja je još više podigla festivalsku atmosferu. Izveli su koreografije dalmatinskih i gradišćanskih plesova. Imali su i glazbenu pratnju pod vodstvom Bálinta Horvátha. Stigli su na festival na poziv Hrvatske samouprave XXII. okruga i Andree Sztasák.

Kršul

Hrvatska izvorna skupina iz Budimpešte

SERDAHEL – U Serdahelu su se 28. rujna održali izvanredni lokalni izbori. Naime, bivša načelnica Viktorija Havasi odrekla se dužnosti načelnice 1. srpnja. Prema informacijama koje se mogu naći i na službenim stranicama lokalnih izbora (valasztas.hu) pet osoba kandidiralo se za načelnika: István Mihovics, sadašnji zamjenik načelnice, te Gábor Proszenyák, András Suga, Máte Keilbach i dr. Balázs Kotnyek. Sva petorica prijavili su se kao neovisni kandidati.

PETROVO SELO – U Petrovu Selu počelo je proširenje mjera zaštite od poplave rječice Pinka. Proširuje se i povećava postojeći nasip kod rijeke. U cijeli projekt uključena su i druga hrvatska sela: Hrvatske Šice, Gornji Četar i Narda.

Projekt vrijedan gotovo 246 000 eura najvećim se dijelom financira iz državnog proračuna Mađarske, a dio troškova snosi Mjesna samouprava Petrova Sela. Novi nasip trebao bi biti gotov do studenoga.

Dvije kulture kod jednog stola

U restoranu Castello u Kapošvaru, točnije u vrtu restorana, 6. rujna u organizaciji Hrvatske samouprave Kapošvara i Zemaljskog društva mađarsko-hrvatskog prijateljstva održana je priredba „Dvije kulture kod jednog stola“.

Kako neslužbeno doznaje Hrvatski glasnik, druženje je počelo natjecanjem u kuhanju. Organizatori su natjecateljskim ekipama osigurali 5 kg svinjskog mesa, luk i češnjak, dok su sami morali pribaviti začine i pribor. Ako su željeli pripremiti jelo od neke druge vrste mesa ili namirnica, i to su morali osigurati sami. Natjecalo se osam ekipa. Uz domaće ekipe sudjelovala je i ekipa Društva Mađara iz Lipika te ekipa Zajednice Mađara iz Dežanovca.

Nakon natjecanja u kuhanju održan je kulturni program, proglašeni su rezultati natjecanja, a potom je uslijedila zajednička večera i druženje.

U kulturnom programu nastupili su Ženski pjevački zbor iz Fičehaza, Pjevački zbor „Pačirta“ iz Dežanovca, Klub umirovljenika iz Magyaregres te Ličko zavičajno društvo „Vila Velebita“ iz Požege uz pratnju Požeškog tamburaškog orkestra.

Branka Pavić Blažetin

U posjetu Olovu

Skupina Hrvata iz Vršende na čelu s predsjednicom VKU-a šokačkih Hrvata Marijanom Barjakter Lerch i predsjednicom Hrvatske samouprave Vršende Marijanom Balatinac od 25. do 27. srpnja boravila je u Bosni i Hercegovini na poziv KUD-a „Olovni gaz“ iz Olova. Poziv je upućen u povodu Dana općine Olovo.

Prvi dan skupina je posjetila posljednji kraljevski grad BiH, Jajce – gradić pun slapova čiji je najveći slap, Pliva, naslikao i mađarski umjetnik Tivadar Csontváry Kosztka. Posjetili smo i jezgru staroga grada s tvrđavom te četiristogodišnje čuvene mlinčice na obali Plivskoga jezera. Put je nastavljen u Sarajevo, gdje smo boravili dvije noći blizu Baščaršije. Blizina staroga grada bila je dobra prilika da što više puta pogledamo znamenitosti, stare zgrade, uličice pune prodavača, ljepote džamija, ali i da kušamo ukusne bosanske slatkiše kao što su tulumbe, halve, baklave...

U subotu su nas u Olovu primili voditelji KUD-a „Olovni gaz“ Azra i Senad Omerović te mlada članica KUD-a Amina, koja nas je vodila po gradiću. Prvo smo posjetili drevno svetište Olovske Gospe, koje datira u davne 1450-e godine. Puno smo toga doznali o svetištu, kako su staru crkvu sagradili Dubrovčani i katolički puk iz okolice koji je vadio olovo. Svetište je izgorjelo te smo slušali o čudesnim ozdravljenjima na žgarištu i o tome kako je crkva ponovno sagrađena, a sad se obnavlja uz potporu Republike Hrvatske. Vidjeli smo staru džamiju nadomak katoličke crkve i izdaleka pravoslavnu crkvu. Posjetili smo novu džamiju u središtu grada koja je predana vjernicima prošle godine, a sagrađena uz potporu Turske. Doznali smo kako fratar koji upravlja svetištem i efendija zajedno koordiniraju i organiziraju vjerske djelatnosti u mjesnim školama, što je dobar primjer suživota raznih nacija i religija. Bili smo u srcu netaknute prirode na izletištu Zeleni vir, kupalištu među brdima gdje se sastaje hladna rijeka i bazeni s termalnom vodom. Navečer je održan svečani program u povodu Dana općine na kojem su nastupali Tamburaški sastav „Misija“ iz Pečuha, KUD „Kolo Nard“ iz

Vršendani

Hrvatske i, naravno, domaćini. Trebam spomenuti da dugogodišnja dobra suradnja živi i među članovima KUD-a Nard i Vršendana.

Poslije programa, nakon druženja i veselja uz tamburašku glazbu Misije i mještana, vratili smo se u Sarajevo u nadi da ćemo se uskoro vidjeti u Mišljenu i Semelju. Cijelo putovanje ostvareno je uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Na povratku kući sastali smo se i s prijateljima iz Ribičkog društva „Linjak“ u Topolju, gdje se upravo tad održavala tradicionalna Somijada. Uz dobar fiš-paprikaš dogovorili smo se i o detaljima prekograničnog druženja na Puškašu. O tome uskoro...

Marijana Balatinac